



СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ДОБРИ ЧИНТУЛОВ” ГРАД БУРГАС

8008 гр. Бургас, ж.к. „Изгрев“

Директор: 0878117549 Зам. директор: 0877603351 ЗАС: 0879060843
info-200231@edu.mon.bg www.dchintulov.com



УТВЪРЖДАВАМ
ДИРЕКТОР: *M. Ivanova*
РУСКА ИВАНОВА



**ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ
НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ**
на Средно училище „Добри Чинтулов”

2026/2027 година

Приет на Педагогически съвет с Протокол №11/02.09.2026 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Уязвими са онези лица или групи, които търпят ограничения по отношение на участието им в социалния живот и ползването на социални права. Уязвимите групи не успяват да получат достъп или да се възползват от възможностите, които предлага обществото и икономиката и стават жертва или попадат в ситуация на риск от социално изключване.

Причините за това са различни и разнообразни като:

- ✓ живот в крайна бедност;
- ✓ ниски доходи и материални лишения;
- ✓ социални и психологически фактори;
- ✓ недостъпна среда;
- ✓ здравни и възрастови проблеми;
- ✓ липса или недостатъчни социални умения и образование;
- ✓ отношение към тях, основано на предразсъдъци
- ✓ липса, ограничен достъп или неадекватни услуги.

Според ЗПУО има четири различни групи:

- ✓ деца в риск;
- ✓ деца със СОП;
- ✓ деца с изявени дарби;
- ✓ деца с хронични заболявания.

Приобщаващото образование представлява всеобхватен процес, който включва осигуряване на подкрепа и равни възможности за качествено образование, приемане индивидуалността на всяко дете, разнообразието от потребности на всички деца и включване на ресурси, насочени към създаване на възможности за развитието и участието им във всички аспекти на живота в общността.

Средно училище „Добри Чинтулов“ е институция, която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хора с увреждания и уязвими групи. В СУ „Добри Чинтулов“ уязвимите групи ученици се приемат като хора със способности и потенциал, а не единствено с трудностите и ограниченията им. При децата в училищна възраст се обръща особено внимание, както на семейството като част от образователния процес, така и на индивидуалните особености на всяко дете. Различията между учениците в зависимост от техните интереси, познания, умения, минало, майчин език, постижения или увреждане, могат да бъдат ресурси в подкрепа на ученето. Всяко дете има право на достъп до образование независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му и това право е залегнало в Конвенцията на ООН за правата на детето. Процесът на приобщаване се състои в търсене на ресурсите на всяко дете за активното му участие в училищната общност.

Училищната програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на деца и ученици от уязвими групи е в съответствие с приоритетите, залегнали в националните политики за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на деца и ученици от уязвими групи. Дейностите, заложи в училищната програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи, имат за цел да определят условията и начините за

осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и за развитие на потенциала на всеки ученик с цел неговата личностна, професионална и гражданска реализация в обществото. Урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, както и с организацията и управлението на процеса на предоставяне на подкрепа за личностно развитие.

Програмата включва реда и начините за оказване на обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такава в Средно училище „Добри Чинтулов” съобразно техните лични интереси, потребности и нужди.

В училището се работи в посока изграждане на образователна среда за:

- ✓ разгръщането на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- ✓ осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици;;
- ✓ ранна превенция на обучителни затруднения;
- ✓ приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП);
- ✓ включващо обучение и социално включване на ученици с девиантно поведение;
- ✓ създаване на предпоставки за успешна социализация на децата и учениците от етническите малцинства
- ✓ разширяване на обхвата на институциите в предучилищното и училищното образование за осъществяване на включващо обучение и надграждане на досегашния положителен опит в тази област.
- ✓ поощряване на взаимното уважение, разбирателството и сътрудничеството между всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност, увреждания, потребности и различия.

Водещите принципи при изпълнението и реализацията на настоящата програма се базират на принципите за равен достъп и приобщаване на всяко дете, недопускане на дискриминация, чрез предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

За успешното прилагане на програмата, нейната реализация и продължаване на създаването на подкрепяща среда в Средно училище „Добри Чинтулов” са сформирани екипи от специалисти - ЕПЛР, провежда се диагностична и консултативна дейност, изготвят се индивидуални образователни програми и индивидуални учебни планове в зависимост от потребностите на децата.

Продължава прилагането на политиката за приобщаващо образование на децата със специални образователни потребности чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата със специални образователни потребности.
- Изградени положителни нагласи към приобщаващото образование в различните общности - учители, ученици, деца и родители.
- Създадени условия, гарантиращи приобщаването на децата със специални образователни потребности в училището чрез изграждане на подкрепяща среда.

Европейските образователни политики имат обща насоченост към образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства. Поставя се акцент върху интеркултурността, която се интерпретира като възможност за взаимно обогатяване чрез

взаимодействие между децата и учениците, изява на собствената културна идентичност и поле за формиране на национална идентичност. Овладяването на официалния език на страната от децата на семейства, принадлежащи към етнически малцинства, е проблем в повечето европейски държави. Неговото владение е необходимо условие за ефективно включване в живота на съответната държава, за което се предприемат специфични мерки.

II. НОРМАТИВНА ОСНОВА НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА

- ✓ Закон за предучилищното и училищно образование
- ✓ Наредба за приобщаващото образование
- ✓ Закон за защита от дискриминация
- ✓ Конвенция за борба с дискриминацията в областта на образованието
- ✓ Европейска социална харта (ревизирана)
- ✓ Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и първия допълнителен протокол към нея

III. ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

✓ Гарантиране правото на достъп на всяко дете до училището и правото му на качествено образование.

✓ Гарантиране достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности.

✓ Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените умения на практика.

✓ Приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал.

✓ Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждането на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището.

✓ Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училището, ученика и семейството, партньорските организации и Училищно настоятелство.

✓ Недопускане влиянието на социалното неравенство върху процеса на обучение и участието на учениците в дейности на училището.

✓ Нетърпимост към дискриминационните нагласи и поведение и подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество.

✓ Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование, съобразно потребностите на учениците.

IV. ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ:

1. "Дете в риск" в смисъла на Закона за закрила на детето е дете:

а) чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито

родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;

б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му;

в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;

г) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.

2. Деца от други етнически групи, за които българският език не е майчин.

3. Деца на родители от уязвими групи – трайно безработни, здравно неосигурени, с увреждания и др.

5. Деца със слаба мотивация за учене или липса на интерес към учебния процес.

6. Деца със специални образователни потребности /СОП/.

7. Деца в риск от зависимости /алкохол, цигари, наркотични вещества, хазарт, компютърна зависимост/.

8. Деца в риск от хранителни разстройства.

9. Деца в риск от проява на агресивно поведение.

10. Деца и ученици с изявени дарби - с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.

V. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Настоящата училищна програма има за цел да защити правата и интересите и да предостави равни възможности за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи, както и ефективното прилагане на училищни политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане“, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на училищния живот.

Средно училище „Добри Чинтулов“ е институция която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хората с увреждания и уязвими групи.

Програмата има за цел подпомагането на дейността на учителите за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвимите групи.

При децата в училищна възраст се обръща особено внимание на семейството като част от образователния процес. Обхващането на всяко дете с увреждане в училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в училище нараства броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение. Също така пълноценната социализация на деца и ученици със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания.

Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания, деца и ученици в риск, деца и ученици.

VI. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

На децата и учениците в Средно училище „Добри Чинтулов“ се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа,

психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им.

Общата подкрепа е насочена към всички ученици и гарантира участието и изявата им в образователния процес, както и в дейността на училището, отчитайки индивидуалните им потребности за преодоляване на дефицитите им и развитие на възможностите им.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на:

- деца и ученици със специални образователни потребности
- деца и ученици в риск
- деца и ученици с изявени дарби
- деца и ученици с хронични заболявания.

➤ **Екипна работа между учители и други педагогически специалисти**

(чл.16 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Провеждане на екипни срещи в началото на учебната година за идентифициране необходимостта от включване в обща или допълнителна подкрепа на деца и ученици.

- Провеждане на екипна среща на психолог, педагогически съветник, логопед, ресурсен учител и класни ръководители за обсъждане на възможностите и вида на личностната подкрепа, която да се предостави

– ОПЛР или ДПЛР

- Провеждане на екипна среща между координатора на процеса за предоставяне на ОПЛР и ДПЛР, педагогическия съветник / психолог / логопед и медицинското лице в училище.

- При необходимост за насочване на ученика към ОПЛР класният ръководител, съвместно с координатора предлагат необходимостта от оказването ѝ

- Текущо през учебната година класният ръководител или друг педагогически специалист уведомяват психолог/педагогически съветник, логопед и ресурсен учител при възникнал проблем.

2. Провеждане и обсъждане резултатите от входно ниво, резултатите от края на първи срок и края на учебната година на учениците на педагогически съвет и обсъждане на конкретни дейности за обща подкрепаспоред показаните резултати.

3. Провеждане на анкета за оценка на тормоза от учениците в училище и обсъждане на резултатите.

4. Определяне на конкретни дейности общата подкрепа само за отделни ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

5. Провеждане на регулярни срещи между координатора на ОПЛР и ДПЛР и педагогическите специалисти за преглед и обсъждане на информация за напредъка на учениците.

➤ **Допълнително обучение по учебни предмети** (чл.27, ал.1 от Наредбата за Приобщаващо образование):

1. Допълнителното обучение за целите на превенция на обучителните затруднения е насочено към ученици, които срещат затруднения, индикирани чрез срочна оценка слаб /2/ или три последователни текущи оценки слаб /2/ с обща продължителност 10 учебни часа. Потребността от допълнително обучение се определя от учителя по предмета и координатора, които чрез доклад предлагат на директора да бъде осигурена ОПЛР. Към доклада се прилага тематично разпределение и график за допълнително обучение. Директорът издава заповед за утвърждаване, в която се посочва необходимостта родителите/настойниците на ученика да бъдат запознати с тематичното разпределение и

графика, и задължително да им осигурят присъствието на ученика в часовете за допълнително обучение. След изтичане на срока за допълнителното обучение, учителят по предмета предоставя доклад до директора за отчет на резултатите от напредъка на ученика.

2. Допълнителното обучение на учениците, имащи системни затруднения по даден учебен предмет, изразяващи се в годишна оценка слаб /2/, или непостигнали очакваните резултати, заложили като прагова стойност при НВО, както и ученици, които напредват по даден учебен предмет, с обща продължителност до 80 учебни часа годишно. Може да се провежда и през лятната ваканция с обща продължителност до 30 учебни часа. Учителят уведомява координатора и се извършват същите действия описани в т.1.
3. Допълнително обучение по отделен учебен предмет, с акцент върху обучението по български език, включително ограмотяване на ученици, за които българският език не е майчин.
4. Консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.
5. Необходимостта за допълнително обучение на учениците, на които е предоставена ДПЛР се препоръчва от Екипа за подкрепа на личностно развитие и се отразява в плана за подкрепа.

➤ **Допълнително консултиране по учебни предмети** (чл.17 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Консултирането по учебни предмети е достъпно за всички ученици и се провежда извън редовните учебни часове и се провежда извън редовните учебни часове от учителите по предмети ежеседмично в рамките на учебната година по график, утвърден със заповед на директора.
2. Консултиране на учениците в XII клас по учебните предмети, по които ще държат ДЗИ. Групите за тези консултации се формират от преподавателите по предмети въз основа на проучване за второ ДЗИ и консултации за ДЗИ БЕЛ. Извършват се по график в различно време от консултациите по другите учебни предмети.

➤ **Кариерно ориентиране на учениците** (чл.19 от Наредбата за Приобщаващо образование):

1. Разработване на теми в час на класа според възрастта на учениците за професионално ориентиране.
2. Провеждане на информационни кампании за кандидатстване след основно образование в училища, кандидатстване във ВУЗ след завършено средно образование.
3. Провеждане на анкети за интереси, нагласа и мотивация за избор на образование и професия, и консултиране според способностите и желанията на учениците.
4. Попълване на въпросник от националния портал на МОН за кариерно ориентиране на учениците, стъпките за успешно кариерно планиране, критерии за избор на средно или висше образование.

➤ **Занимания по интереси** (чл. 20 и чл. 21 от Наредбата за приобщаващо образование):

1. Дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство:

- Спортни игри
- Четенето е забавно
- Забавна математика
- Участие в състезания, олимпиади, концерти и конкурси

2. Дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно,

национално и международно равнище :

- Спортни празници
- Участие в ученически игри по националния спортен календар
- Участие в концерти и конкурси на регионално, национално и международно ниво.

➤ **Библиотечно – информационно обслужване** (чл.22 от Наредбата за приобщаващо образование):

- Обмен на книги между учениците
- Информиране на ученици и родители за актуални събития и новинина интернет сайт и фейсбук страницата на училището

➤ **Грижа за здравето** (чл. 23 от Наредбата за приобщаващо образование):

- Осъществява се при взаимодействие с родители, личния лекар и медицинския специалист в здравния кабинет на училището, където се събира и съхранява информация за здравословното състояние.

- В час на класа се разглеждат и дискутират теми, свързани със здравното образование, здравословното хранене и първа долекарска помощ

- Гостуващи лекари от здравни институции

➤ **Поощряване с материални и морални награди** (по чл.25 от Наредбата за приобщаващо образование) – изготвени критерии от комисията за поощрения и награди

➤ **Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение** (по чл.26 от Наредбата за приобщаващо образование) – изготвени критерии от комисията за поощрения и награди

- Създаден е координационен съвет за прилагане на механизма за противодействие на насилието и тормоза в училище, който отговаря за планиране, проследяване, координиране на усилията за справяне с тормоза

- Извършва се оценка на ситуацията в училище чрез анкета за оценка на тормоза от учениците

- За преодоляване на проблемното поведение на ученика и справяне със затрудненията му с приобщаване във образователната и училищна среда, се прилагат следните дейности:

3. Обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му. Предприетите действия се документират в дневника на класа и се информира родителя

4. Използване на посредник при решаване на конфликт в училище психолог или педагогически съветник

5. Консултиране на ученика с психолог или педагогически съветник по препоръка на класния ръководител или друг педагогически специалист. След проведената консултация психологът или педагогическият съветник определя по-нататъшните действия спрямо ученика – осигуряване на ОПЛР или санкция

6. Включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и разрешаване на конфликти по ненасилствен начин – по препоръка на класен ръководител или друг педагогически специалист. Групите се организират в училището, а при необходимост се привличат и външни специалисти

7. Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите интереси – по препоръка на класен ръководител или друг педагогически специалист. Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми – клуб, ансамбъл, отбор и други

8. Наставничество – индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава. Класният ръководител на ученика организира осъществяването на индивидуалната подкрепа, за което информира родителите

9. Участие на ученика в различни дейности в полза на училището или на класа – доброволчески и благотворителни инициативи одобрени от училището. Ученикът сам избира дейност, в която да се включи, а класният ръководител уведомява родителя за неговия избор. Предвидени са следните видове дейности в полза на училището: почистване на класната стая и училищния двор, полагане на грижи за растенията на територията на училището, включване в организацията на училищни мероприятия и инициативи, изготвяне на табла, плакати и други

- Преди осъществяване на дейности с учениците за преодоляване на проблемното им поведение и за справяне със затрудненията им с приобщаването в образователния процес се изисква информирано съгласие на родителя. Родителят е длъжен да съдейства и подпомага учителите и другите педагогически специалисти при реализиране на дейностите.

- При отказ от страна на родителя, директорът писмено сигнализира ДСП по настоящия адрес на ученика за предприемане на действия по реда на условията на ЗЗД

- Дейностите, описани по-горе се предприемат и осъществяват независимо съгласието или несъгласието на родителя

- Психологическата подкрепа се осъществява от психолог и включва създаването на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес, както и предоставяне на методическа подкрепа на учителите за превенция на тормоза и насилието извън училището за преодоляване на проблемното поведение на учениците

➤ **Дейности за превенция на обучителните затруднения** – (чл. 27 от Наредбата за приобщаващо образование)

➤ **Логопедична работа** (чл. 28 от Наредбата за приобщаващо образование) включва превенция на комуникативните нарушения и на обучителните трудности; диагностика на комуникативните нарушения; терапевтични дейности при установени индикации за комуникативни нарушения и консултативна дейност.

➤ **Допълнителна подкрепа за личностно развитие** (глава 4, раздел I от Наредбата за приобщаващо образование)

Оценяване на индивидуалните потребности на ученика за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие се извършва по следната последователност:

- ✓ Подаване на заявление от родител за извършване на оценка на индивидуалните потребности на детето/ученика.

- ✓ Издаване заповед от директора за сформиране на Екип, който да изготви оценка на ученика.

- ✓ Изготвяне на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от следните специалисти: психолог, логопед и ресурсен учител, в зависимост от конкретния случай. Извършва се в срок от един до три месеца от началото на учебната година, при установяване на такава необходимост. При несъгласие с оценката, родителят има право да подаде заявление до Директора на Регионален център за подкрепа /РЦП/ за повторна оценка на индивидуалните потребности. При несъгласие на родителя за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие, директорът на училището писмено уведомява съответния отдел за закрила на детето с цел осигуряване на най-добрия интерес на детето.

- ✓ Оценяването на индивидуалните потребности на дете или ученик, който не владее български език, се извършва на езика, който детето или ученикът владее най-добре, като при

необходимост се ползва преводач (чл.72 от Наредбата за Приобщаващо образование)

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се осигурява и предоставя съгласно план за подкрепа на детето, след извършена оценка на индивидуалните потребности на детето.

➤ **Оценка на потребностите на деца с изявени дарби** – чл.73 ал.3 от Наредбата за приобщаващо образование

Оценката се извършва от ЕПЛР като в състава му се включват учителите в групата/класа и учителите, които преподават по предмети, психолог/педагогически съветник или от специалистите, които ръководят съответния клуб/институция/организация, осъществяваща дейност в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

➤ **Оценка на потребностите на деца с хронични заболявания** – чл.73, ал.4 от Наредбата за приобщаващо образование.

Оценката се извършва от ЕПЛР като в състава му се включват учителите в групата/класа и учителите, които преподават по предмети, психолог/педагогически съветник и медицинския специалист в здравния кабинет в сътрудничество с личния лекар на детето/ученика. Оценява се здравословното му състояние и влиянието му върху обучението.

VII.ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- Изградена привлекателна, подкрепяща и мотивираща среда в училище.
- Подобрено включване на децата в образователния процес и повишена готовност за училищно обучение.
- Повишена толерантност към представителите на уязвимите общности.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За изпълнението на програмата, важно значение има сътрудничеството между всички пряко ангажирани. Всички участници в образователния процес (семејство, училище, институции, НПО) трябва да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели.

Мисия: Превръщане на училището в модел за толерантност и в решаващ фактор за мултикултурно възпитание на младите хора като бъдещи граждани на Обединена Европа.